

Universiteit Utrecht

De zienswijze van Nederlandse opvoeders op de werkwijze van de Zweedse Familie Centra

Evelien E. Veldman (6459498) en Myrthe A. van Kooten Niekerk (6941419)

Pedagogische Wetenschappen, Universiteit Utrecht

Bachelor Thesis Pedagogische Wetenschappen (200600042)

Eerste beoordelaar: Juul Schöpping

Tweede beoordelaar: Charlotte Vissenberg

Juni 18, 2020

Aantal woorden: 5741

Aantal referenties: 49

Voorwoord

Voor u ligt de bachelor thesis gericht op de zienswijze van Nederlandse opvoeders op de werkwijze van de Zweedse Familie Centra. Het onderzoek is uitgevoerd door Evelien E. Veldman en Myrthe A. van Kooten Niekerk, studenten aan de Universiteit Utrecht.

Het verslag is geschreven in het kader van het afstuderen aan de pre-master Youth, Education and Society aan de Universiteit Utrecht. Dit heeft plaats gevonden van februari 2020 tot en met juni 2020.

In samenspraak met de thesisbegeleider, Juul J.A. Schöpping, is de onderzoeksvraag tot stand gekomen. Er is een kwalitatief onderzoek uitgevoerd, waarbij semigestructureerde interviews afgenomen zijn, dat leidde tot een antwoord op de onderzoeksvraag en aanbevelingen voor Nederlandse initiatieven gericht op informele opvoedingsondersteuning.

Wij, Evelien en Myrthe, willen hier ruimte nemen om onze scriptiebegeleider te bedanken voor de begeleiding tijdens het proces van het schrijven van dit onderzoek. Ook willen wij onze familie, partners en vrienden bedanken die ons bijgestaan hebben en af en toe over onze schouder hebben meegekeken. Tot slot bedanken wij de respondenten die meegedaan hebben aan dit onderzoek. Voor hun openheid, het delen van hun zienswijze en het geven van een kijkje in hun opvoedingsvraagstukken.

Heel erg bedankt.

Wij wensen u veel leesplezier toe.

Evelien E. Veldman en Myrthe A. van Kooten Niekerk

18 Juni 2020

Oordeelonthouding

Om de leesbaarheid van het verslag te vergroten, is overal in de tekst de term "opvoeders" gebruikt. Hieronder vallen binnen dit onderzoek alle volwassenen die de verantwoordelijkheid dragen voor het opvoeden van hun kinderen. Er wordt hierin geen onderscheid gemaakt in biologische en niet biologische opvoeders van kinderen.

Abstract

An increase of parenting questions seems to be the outcome of our individualistic society. For caretakers, this manifests itself in a greater sense of responsibility, also called the parenting cramp (opvoedingskramp). It seems to be that parents want to solve their questions by themselves. Also, parents indicate that they do need to consult friends for answers and advice. A suitable initiative seems to be the Swedish initiative, the Swedish Family Centre. They organize meetings which take place in elementary schools to expand the network of parents and to enhance their parenting skills. Current qualitative research looked at the views of Dutch parents ($n=6$) on the approach of the Swedish initiative, while focusing on mutual parental contact. The semistructured interviews have shown that parents have a positive view on the Swedish approach. Primary schools are a trusted and accessible place for parents to meet each other and to receive and give advice about child raising. By letting the meetings take place at mixed schools, some cultural misconceptions between parents will be understood. Dutch parents see the presence of a professional during the meetings as a mainly negative addition. They think this will give parents a reserved attitude during the meetings and are therefore less likely to participate in a meeting. In addition, parents would find one meeting a week sufficient.

Keywords: parenting questions, Swedish Family Centre, primary school, mixed schools, professional.

Samenvatting

Een stijging van opvoedvragen lijkt de uitkomst te zijn van onze individualistische samenleving. Dit uit zich bij opvoeders in een groter verantwoordelijkheidsgevoel, wat ook wel wordt aangeduid als opvoedingskramp. Opvoeders lijken de vraagstukken graag zelf te willen oplossen, maar geven ook aan behoefte te hebben om hun sociale netwerk te raadplegen voor advies over en antwoorden op opvoedingsvragen. Een Zweeds initiatief dat op deze behoefte inspeelt, zijn de Zweedse Familie Centra (ZFC). Opvoeders kunnen hier dagelijks op de basisschool in een zogeheten "familiehuis" bij elkaar komen om sociale contacten op te doen, te praten over de opvoeding en opvoedvaardigheden uit te breiden. In huidig kwalitatief onderzoek is gekeken naar de zienswijze van Nederlandse opvoeders ($n=6$) op de werkwijze van de ZFC. Uit de semigestructureerde interviews is gebleken dat de basisschool als een vertrouwde en laagdrempelige plek wordt gezien om medeopvoeders te ontmoeten en om advies over de opvoeding uit te wisselen. De bijeenkomsten lijken vooral een uitkomst voor gemengde scholen. Opvoeders geven aan het fijn te vinden contact te maken met medeopvoeders met verschillende culturele achtergronden om elkaars normen en waarden beter te leren begrijpen. De aanwezigheid van een beroepsprofessional wordt door de opvoeders gezien als een voornamelijk negatieve aanvulling. De reden hiervoor is dat opvoeders minder

snel zullen deelnemen aan een bijeenkomst en zich meer terughoudend opstellen, omdat ze bang zijn direct te worden beoordeeld door de professional. Daarnaast geven opvoeders aan dat één wekelijkse ontmoeting voldoende is.

Sleutelwoorden: opvoedingsvragen, Zweedse Familie Centra, basisschool, gemengde school, beroepsprofessional.

Zienswijze op Onderling Oudercontact bij Zweedse Familie Centra

Het aantal opvoedingsvragen van Nederlandse opvoeders lijkt door de huidige Nederlandse individualistische samenleving te stijgen (Schaubroeck, 2010). Opvoeders geven aan dat zij in de huidige individualistische samenleving het gevoel hebben dat ze er wat betreft de opvoeding van hun kind, alleen voor staan. Ze lijken hierdoor een toenemend verantwoordelijkheidsgevoel te ervaren. De Winter (2015) beschrijft dit fenomeen als de "opvoedingskramp" waarbij ambities van opvoeders voor hun kinderen steeds groter worden. Volgens Hilhorst en Zonneveld (2013) kan dit voor opvoeders resulteren in het ervaren van opvoedingsfaalangst. Volgens de Winter (2015) kan de Pedagogische Civil Society (PCS) een oplossing zijn. De PCS wordt gedefinieerd als een opvoedomgeving waarin burgers bereid zijn om in het publieke domein actief de verantwoordelijkheid voor het opvoeden van jeugdigen te delen, in de vorm van informele sociale steun en informele sociale controle (De Winter, 2008).

Een visie die deze werkwijze deelt, is de visie van het ecologische systeem. Deze visie, die door Urie Bronfenbrenner (1977) ontwikkeld is, stelt dat het gehele systeem om een kind heen invloed heeft op de ontwikkeling van het kind. Volgens deze visie zijn dus niet enkel de ouders verantwoordelijk voor de opvoeding van het kind. Het ecologische systeem bestaat uit vijf systemen waarbij elk systeem een onderdeel vormt van de omgeving van het kind. Huidig onderzoek richt zich op het micro- en mesosysteem. Het microsysteem bestaat uit groepen die in direct contact staan met het kind, zoals opvoeders en leerkrachten in het basisonderwijs (Johnson, 2010). Het mesosysteem wordt gevormd door het contact tussen verschillende microsystemen.

Ondanks deze gedeelde verantwoordelijkheid voor de opvoeding blijkt één op de vijf opvoeders het gevoel te hebben dat hij de opvoeding niet goed in de hand heeft (Bucx & De Roos, 2011). Ze ervaren de opvoeding als zwaar en geven aan onzeker te zijn over de opvoeding. Wanneer er zich problemen in de ontwikkeling van hun kind voordoen, lijken opvoeders dit te ervaren als het mislukken van het ouderschap (Daro & Dodge, 2009; De Winter, 2015). Het verantwoordelijkheidsgevoel over het streven naar een perfecte ontwikkeling van het kind neemt hierdoor bij opvoeders toe (Schaubroeck, 2010). Echter maakt onderzoek duidelijk dat er in Nederland geen sprake lijkt te zijn van een toename in het aantal of de ernst van problemen die met de opvoeding te maken hebben (Kesselring, De Winter, Horjus & van Yperen, 2013). Maar er lijkt wel een stijging van het aantal opvoedingsvragen plaats te vinden (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2013).

Ondanks de aandacht voor de negatieve aspecten van de hedendaagse opvoeding, komt er ook steeds meer aandacht voor de positieve ontwikkeling en het welzijn van kinderen (Kesselring, de Winter, van Yperen & Horjus, 2015). De betrokkenheid van andere volwassenen dan de eigen ouders, blijkt van grote invloed te

zijn op de ontwikkeling van kinderen. Deze andere volwassenen komen in het leven van het kind als medeopvoeder. Volgens Durlak et al. (2007) is dan ook de aandacht voor sociale- en omgevingsfactoren van belang om kinderen op de juiste manier te ondersteunen die leidt tot een zo optimaal mogelijke ontwikkeling. Niet alleen kinderen, maar ook opvoeders profiteren van relaties met medeopvoeders; ze kunnen terugvallen op hun sociale netwerk en ervaren hierdoor minder stress bij het grootbrengen van hun kinderen (Kesselring et al., 2015). Tachtig procent van de opvoeders wendt zich voor advies over de opvoeding dan ook het liefst tot hun sociale omgeving (Kesselring, 2016; Van Egten, Zeijl, De Hoog, Nankoe, & Petronia, 2009; Sociaal en Cultureel Planbureau, 2013; Verbakel, 2014). Binnen deze sociale omgeving, die een onderdeel vormt van de PCS, kunnen opvoeders elkaar informele opvoedingsondersteuning bieden. Onder opvoedingsondersteuning vallen alle activiteiten, diensten, programma's en interventies die zorgen voor verbetering in de opvoedingssituatie en een vergroting van de opvoedvaardigheden van opvoeders (Windhorst et al., 2019).

Opvoeders zoeken de meeste opvoedondersteuning bij de algemene ontwikkeling van hun kind en gaan hiervoor op zoek naar laagdrempelige gesprekken en informele informatie (Speetjens, Van der Linden, & Goossens, 2009). Zo geven opvoeders aan dat ze informeel contact met medeopvoeders via de basisschool van hun kind zeer op prijs stellen en ze hun sociale netwerk willen vergroten. Volgens de RMO en de RVZ (2009) is de basisschool hiervoor een geschikte plek, aangezien het contact tussen medeopvoeders op de basisschool de kans vergroot om sociale netwerken uit te breiden. Dit lijkt te komen doordat het contact op een laagdrempelige manier georganiseerd wordt en doordat de opvoeders vaak in dezelfde wijk wonen (RMO & RVZ, 2009). Door dit contact tussen opvoeders binnen een basisschool te bevorderen worden tevens de verschillende microsystemen, het gezin en de basisschool, om een kind heen gebruikt om het kind de best mogelijke ondersteuning te bieden om zich zo optimaal mogelijk te kunnen ontwikkelen (Bronfenbrenner, 1977).

Een voorbeeld van een ouderinitiatief die zich onder andere richt op het versterken van het sociale netwerk binnen de basisschool is het Zweedse initiatief de Zweedse Familie Centra, de ZFC. Binnen kinderopvanglocaties en open scholen in Zweden is een zogeheten 'familiehuis' opgericht. Hier kunnen (toekomstige) opvoeders elke dag naar toe om vrijblijvend medeopvoeders te ontmoeten en met elkaar te praten over hun interesses en behoeftes binnen de opvoeding (Committee for Public Health, 2009). Doelen van de ZFC zijn dan ook het vergroten van het netwerk en opvoedvaardigheden van de opvoeders en het verbeteren van de ontwikkeling en de gezondheid van het kind (Lindskov, 2010). In het familiehuis ligt de nadruk op het ondersteunende in plaats van op het probleem-georiënteerde perspectief (De Vries, 2011). Door deze focus op het ondersteunende perspectief worden er wel professionals

ingezet, maar hebben zij geen prominente rol en zijn ze op de achtergrond aanwezig. De professionals zijn beschikbaar om oudergesprekken en -activiteiten te begeleiden, maar alleen wanneer de opvoeder hier specifiek naar vraagt (Lindskov, 2010). Zo worden de bijeenkomsten vormgegeven op basis van de behoeftes van de aanwezige opvoeders (Abrahamsson, 2007). Volgens Lindskov (2010) hebben de ZFC een positief effect op de onderlinge sociale ondersteuning van opvoeders die deelnemen, omdat ze ervaringen met en suggesties voor de opvoeding uit kunnen wisselen. Tevens worden opvoeders door de uitwisseling van hun eigen ervaringen en kennis, hun eigen expert in de opvoeding. Dit zorgt ervoor dat zij meer vertrouwen krijgen in hun eigen kunnen wat betreft de opvoeding.

In Nederland zijn er soortgelijke initiatieven die opvoeders met elkaar in contact brengen, zoals Wij Ouders. Belangrijk hierbij is wel dat de locatie van de initiatieven in Nederland met die van de ZFC verschilt. Waar de basisschool binnen het Zweedse initiatief als ontmoetingsplek fungeert, lijkt dit bij Nederlandse initiatieven nog niet altijd zo te zijn. Dit lijkt niet overeen te komen met de behoeftes van opvoeders. Zij geven aan dat ze contact met medeopvoeders via de basisschool wel op prijs zouden stellen (Speetjens et al., 2009). Huidig onderzoek is dan ook relevant, omdat er een licht wordt geworpen op deze zienswijze van Nederlandse opvoeders met betrekking tot de ZFC. Tevens is het relevant, omdat het concept van de ZFC nog niet eerder is voorgelegd aan Nederlandse opvoeders. De behoeftes die door Nederlandse opvoeders in het onderzoek van Speetjens et al. (2009) benoemd zijn, komen grotendeels overeen met de werkwijze van de ZFC. Het voorleggen van deze werkwijze zou daarom een gat in de wetenschap kunnen vullen en een inzicht kunnen bieden in hoe Nederlandse opvoeders aankijken tegen de werkwijze van de ZFC, waarbij opvoeders wel contact hebben met medeopvoeders via de basisschool. Tevens zou huidig onderzoek een wetenschappelijke bijdrage kunnen leveren door Nederlandse initiatieven, gericht op onderling oudercontact, van aanbevelingen te voorzien. Om dit te bewerkstelligen is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *"Hoe kijken Nederlandse opvoeders aan tegen de werkwijze van de Zweedse Familie Centra?"*

Methode

Onderzoeksdesign

Om tot de gezochte resultaten te komen is er gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek. Hier is voor gekozen, omdat deze vorm van onderzoek geschikt is om zienswijzen van participanten in kaart te brengen. Er is binnen huidig onderzoek gekozen voor een interpretatieve benadering waarbij respondenten gevraagd werden hun perspectief op een gegeven situatie toe te lichten. Dit maakte het mogelijk om een

dieper inzicht te krijgen in de zienswijze van de respondent op de voorgelegde situatie, in dit geval de werkwijze van de ZFC (Verhoeven, 2014). Tevens is er een abductieve benadering toegepast, wat ook wel de grounded theory approach wordt genoemd (Reichert, 2007). Dit houdt in dat er vanuit een bestaande situatie, de data analyse, met ondersteuning van een bestaande theorie een nieuwe theorie gevormd wordt (Noble & Mitchell, 2016). Deze aanpak past bij huidig onderzoek, aangezien er bij de grounded theory sociale processen worden geanalyseerd, onderzocht en in kaart worden gebracht (Health & Cowley, 2004). In huidig onderzoek wordt er ook een sociaal proces geanalyseerd, onderzocht en in kaart gebracht; het samenkomen van opvoeders binnen een basisschool.

Dataverzameling

Zes semigestructureerde interviews zijn gedurende het onderzoek ingezet als dataverzamelmethode. Voorafgaand aan de interviews is er door de onderzoekers benoemd dat alle informatie die door respondenten gegeven werd anoniem verwerkt zou worden. Hierbij is duidelijk gemaakt dat de respondenten op elk moment hun deelname mochten intrekken. De zes respondenten hebben mondeling tijdens de start van de geluidsopname van het interview informed consent gegeven. Tijdens de interviews is er gebruik gemaakt van een topiclijst. De topics die gedurende het interview aan bod zijn gekomen zijn gedeeltelijk gebaseerd op het onderzoek van Speetjens et al. (2009) en op het onderzoek van Snijders (2006). In beide onderzoeken zijn opvoeders bevraagd over hun opvoedingsvragen en hun ervaringen met informele opvoedingsondersteuning. Het interview van huidig onderzoek ging nader in op de volgende topics: Wij Ouders, betrokkenheid van opvoeders, onderling contact tussen opvoeders, de Zweedse Familie Centra en de behoeftes van opvoeders.

Naast het gebruik van de topiclijst is er gebruik gemaakt van een vignet; een casus waarin kenmerken van het onderzoeksconcept naar voren komen (Houtman, Steenbeek, Van Zwieten & Andriessen, 2013). Het gebruikte vignet ging over de werkwijze van de ZFC waarbij de basisschool als ontmoetingsplek voor opvoeders fungeert (Committee for Public Health, 2009). In dit vignet kwamen alle elementen van de ZFC aan bod; de ontmoetingsplek; de inzet van een professional; het ontmoeten van medeopvoeders; de mogelijkheid om elke dag aanwezig te zijn en het praten over de opvoeding. Er is voor gekozen om een vignet te gebruiken, omdat er met dit onderzoeksinstrument een zo concreet, realistisch en gedetailleerd mogelijke casus geschetst kon worden (Alexander & Becker, 1987). Daarnaast stellen Alexander en Becker (1987) dat het gebruik van een vignet een kleinere kans geeft op kortzichtige antwoorden van respondenten. Bovendien sluit het toepassen van een vignet aan bij huidig onderzoek, omdat uit onderzoek van Schoenberg en Ravdal (2000) blijkt dat een vignet respondenten stimuleert om buiten hun eigen situatie te denken. Hier was tevens

sprake van bij huidig onderzoek, omdat de opvoeders reageerden op een situatie buiten hun eigen ervaring.

Respondenten

Huidig onderzoek richtte zich op opvoeders van kinderen tussen de 4 en 12 jaar die deelgenomen hebben aan een ouderinitiatief. In totaal hebben zes respondenten met een gemiddelde leeftijd van 52,8 jaar deelgenomen aan het onderzoek (Nvrouw= 6) met een variatie tussen de 38 en 66 jaar. Van de zes opvoeders hebben drie opvoeders één of meerdere keren deelgenomen aan een bijeenkomst van Wij Ouders. Wij Ouders beoogt volgens D. Ter Haar (persoonlijke communicatie, 10 juni, 2020) onderling oudercontact tussen opvoeders met verschillende culturele achtergronden en de sociale cohesie op school te bevorderen door ontmoeting en dialoog tussen opvoeders te faciliteren. De overige drie respondenten hebben niet deelgenomen aan een ouderinitiatief maar hebben allen kinderen. Dit was een voorwaarde voor huidig onderzoek, omdat de respondenten tevens gevraagd werd naar hun eigen ervaring met het grootbrengen van kinderen. Aan de respondenten die niet deelgenomen hebben aan een ouderinitiatief is een hypothetische situatie voorgelegd waarover zij hun zienswijze gedeeld hebben. Er is voor deze werkwijze gekozen, omdat de corona crisis (Rijksoverheid, 2020) ervoor gezorgd heeft dat andere benaderde initiatieven geen mogelijkheid zagen om mee te doen aan huidig onderzoek.

Procedure

Eind maart 2020 is door de onderzoekers via mail en telefonisch contact gezocht met de contactpersonen van tien Nederlandse initiatieven gericht op onderling oudercontact. Uiteindelijk zijn er via de contactpersoon van het initiatief Wij Ouders respondenten gevonden die deel wilden nemen aan huidig onderzoek. De contactpersoon van Wij Ouders is geïnformeerd over het doel van huidig onderzoek, waarna telefonisch contact werd opgenomen met de desbetreffende opvoeders.

Tijdens de eerste vijf à tien minuten van de interviews werden er open vragen aan de respondenten gesteld over de deelname en ervaringen van de respondent met betrekking tot het initiatief Wij Ouders. De respondenten aan wie de hypothetische situatie voorgelegd werd, werden gevraagd zich in te beelden hoe zij deelname aan een bijeenkomst van Wij Ouders zouden ervaren. Vervolgens werd het vignet over de ZFC aan alle respondenten voorgelegd. Alle besproken elementen van de ZFC kwamen in het vignet voor en de respondenten werden hierover bevraagd door middel van het stellen van open vragen. Door het stellen van deze vragen, werd er naar de zienswijze van de opvoeders op de werkwijze van het Zweedse initiatief gevraagd. De vragen van de interviews zijn net als de topics uit de topiclijst gedeeltelijk gebaseerd op het onderzoek van Speetjens et al. (2009) en op het onderzoek van Sniijders (2006).

Om ervoor te zorgen dat verschillende factoren van het onderzoeksconcept

werden belicht tijdens het afnemen van de interviews, waren beide onderzoekers van huidig onderzoek aanwezig (Neuman, 2014). De interviews duurden gemiddeld 25 minuten met een variatie tussen de 18 en 33 minuten.

De interviews konden in de tijd van huidig onderzoek door de corona crisis niet fysiek in dezelfde ruimte plaatsvinden en zijn daardoor afgenomen via het online communicatieprogramma Zoom. De onderzoekers waren hiertoe verplicht door de opgestelde richtlijnen van het RIVM (Rijksoverheid, 2020). Ondanks deze beperkingen is volgens verschillende onderzoeken de (digitale) telefoon een handig communicatiemiddel (Jago, Fox, Page, Brockman, & Thompson, 2009; Thompson et al., 2009). Zo blijkt uit het onderzoek van Novic (2008) dat opvoeders zich tijdens een digitaal interview meer op hun gemak voelen dan tijdens een fysiek interview waarbij de interviewer en respondent tegenover elkaar zitten in dezelfde ruimte. Tevens komt in dit onderzoek naar voren dat een telefonisch of digitaal interview ervoor zorgt dat opvoeders beter in staat zijn om antwoord te geven op gevoelige vragen. Een verklaring voor beide bevindingen is volgens Smith (2005) dat de fysieke verschijning van zowel de interviewer als de respondent een negatieve invloed kan hebben op het gesprek en voor terughoudendheid van de respondent in het beantwoorden van vragen kan resulteren.

Data analyse

Van de zes interviews zijn geluidsopnames gemaakt die door beide onderzoekers van huidig onderzoek zijn beluisterd om de validiteit te waarborgen (Baarda, & Van der Hulst, 2017). Hierna werden deze letterlijk en anoniem getranscribeerd en gecodeerd met gebruik van het programma NVivo (Versie 12). Dit programma is volgens Wainwright en Russell (2010) erg geschikt voor de data analyse van een kwalitatief onderzoek, omdat dit zich uitstekend leent voor systematisch coderen en analyseren.

Door geringe beschikbare tijd voor het onderzoek, is er voor gekozen om alleen de eerste vier interviews open te coderen. Hierbij werden alle woorden en zinnen die relevant waren voor de beantwoording van de onderzoeksvraag gemarkeerd, zonder deze te interpreteren. De open codes zijn in het programma NVivo opgenomen, waarna in overleg tussen de twee onderzoekers overkoepelende (axiale) codes gevormd zijn (Migchelbrink, 2014). Deze overkoepelende codes geven verbanden weer tussen de open codes. Hierna zijn ook in overleg de overige interviews toegevoegd onder de axiale codes, zonder deze eerst open te coderen. Tot slot zijn tevens in overleg alle interviews selectief gecodeerd. Dit zorgde voor een structuur in de begrippen waaruit een codeboom voortkwam (Verhoeven, 2014). Deze schematische uitwerking is gebruikt voor het beschrijven van de resultaten.

Betrouwbaarheid en validiteit

De kwaliteit van huidig onderzoek is samengegaan met het waarborgen van de validiteit en de betrouwbaarheid (Boeije, 2010). De interviews zijn opgenomen, wat

volgens Baarda en Van der Hulst (2017) de betrouwbaarheid van het onderzoek verhoogd. De opname zorgt er namelijk voor dat de verkregen informatie te controleren valt door het terug te luisteren (Baarda & Van der Hulst, 2017). Bovendien zijn de eerste vier interviews door beide onderzoekers onafhankelijk van elkaar gecodeerd. Door het inzetten van meerdere onderzoekers, is de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid vergroot. Het uitvoeren van onderzoek door meerdere onderzoekers, ook wel onderzoekerstriangulatie genoemd, vergroot volgens Boeije (2010) eveneens de interne validiteit, aangezien er minder kans is op persoonlijke interpretatie. Naast de interne validiteit is er ook rekening gehouden met de inhoudsvaliditeit. Zo is er tijdens de interviews gewerkt met een topiclijst welke gebaseerd is op wetenschappelijke literatuur. Met het gebruik van de topiclijst is er door de onderzoekers voor gezorgd dat de belangrijke elementen waar de ZFC naar streven, het vergroten van het sociale netwerk en het opdoen van opvoedvaardigheden, omvat zijn (Morling, 2018).

Resultaten

In deze paragraaf worden de belangrijkste resultaten uit de zes semigestructureerde interviews gepresenteerd. Er zijn interviews afgenomen bij zes moeders waarvan drie deel hebben genomen aan het initiatief Wij Ouders (R1 tot R6). De overige drie opvoeders hebben niet deelgenomen aan een ouderinitiatief, maar hebben wel allemaal kinderen met een leeftijd tussen de 23 en 26 jaar. De gemiddelde leeftijd van de opvoeders is 52 jaar met een variatie van 38 tot 66 jaar. De opvoeders zijn woonachtig in Amsterdam (drie opvoeders), Utrecht (twee opvoeders) en Groningen (één opvoeder). De belangrijkste resultaten uit de uitgevoerde semigestructureerde interviews met de zes respondenten worden in deze paragraaf gepresenteerd. De resultaten worden doorgenomen aan de hand van zes thema's die tijdens het analyseproces door de onderzoekers geformuleerd zijn; 1. School als ontmoetingsplek; 2. Onderling oudercontact; 3. Omgaan met opvoedingsproblemen; 4. Invulling van de bijeenkomsten; 5. Tijdstip; 6. Doelgroep. Er is voor gekozen om deze thema's op volgorde van frequentie te behandelen en te beginnen met het thema met de meeste referenties.

School als ontmoetingsplek

Door het merendeel van de respondenten werd de basisschool omschreven als een geschikte ontmoetingsplek voor bijeenkomsten waar opvoeders samen kunnen komen om te praten over de opvoeding. De respondenten voelen zich hier vertrouwd, zien dit als een makkelijke eerste stap naar hulp bij de opvoeding en zijn van mening dat opvoeders makkelijker te bereiken zijn door de informele opzet en het laagdrempelige contact. Opvallend was dat twee opvoeders suggereerden om de bijeenkomsten op een andere locatie te laten plaatsvinden om even weg te zijn uit het bekende gebied.

Naast het feit dat de respondenten de basisschool omschreven als een

laagdrempelige en bekende plek voor opvoeders, werden er ook voordelen voor de school zelf benoemd. Volgens één van de opvoeders zou de school door de korte en regelmatige ontmoetingen beter zicht krijgen op de kwetsbare gezinnen. Ook verwachtte deze opvoeder dat opvoeders minder met vragen naar de leerkrachten zullen komen, omdat deze al besproken worden met medeopvoeders. Dit kon volgens haar tijdswinst voor de leerkrachten opleveren. Ook benoemde een andere opvoeder een praktisch voordeel voor de opvoeder. Nadat de opvoeder zijn kind naar school gebracht heeft, hoeft hij niet meer speciaal ergens naartoe te reizen om de bijeenkomsten bij te kunnen wonen.

Onderling oudercontact

Het contact tussen opvoeders is een belangrijk onderdeel van de bijeenkomsten van de ZFC. Volgens het merendeel van de respondenten resulteert dit in onderling begrip; het ontdekken dat je niet de enige bent die met een bepaald probleem worstelt, werkt volgens hen ondersteunend. Ook kan het volgens een opvoeder zorgen voor verlichting van problemen, omdat medeopvoeders deze problemen kunnen relativeren. Voor opvoeders met minder sociale contacten zouden de bijeenkomsten een bijdrage kunnen leveren omdat opvoeders tijdens de bijeenkomsten hun sociale netwerk uit kunnen breiden.

Naast het creëren van begrip en het opdoen van sociale contacten, is leren van elkaar volgens de respondenten ook een belangrijk onderdeel van de bijeenkomsten. Ze zouden dit prettig vinden, omdat leren van medeopvoeders een gelijkwaardige situatie vormt zonder bemoeienis van een professional. Tevens verwachtten ze hierbij een beter effect dan bij leren via een professional, omdat de opvoeders kunnen leren van medeopvoeders die hetzelfde hebben meegemaakt.

Omggaan met opvoedingsproblemen

Alle respondenten benoemden dat zij met opvoedingsproblemen of -vragen het liefst vrienden raadpleegden. Alhoewel één opvoeder dit pas zou doen wanneer zij er zelf niet meer uitkomt en eerst is nagegaan waar het mis ging. Twee opvoeders gaven aan dat ze opvoedondersteuning minder snel bij contacten zoeken die worden gelegd via de basisschool. Zo zei één opvoeder het volgende: "Ik zou het persoonlijk niet doen, want niemand kent echt jouw situatie, niemand kent jouw kind echt". Tijdens het interview lichtte zij toe dat ze niet iedereen meer vertrouwd, door ervaringen die zij in het verleden heeft opgedaan.

In tegenstelling tot deze twee opvoeders, benoemden de andere respondenten dat zij het wel zouden waarderen om zorgen of ervaringen te delen met medeopvoeders van de basisschool. Volgens één van de opvoeders kan dit resulteren in wederzijds begrip tussen opvoeders. Ook was zij van mening dat er niet direct een antwoord op alle

gestelde vragen hoeft te zijn, maar dat zij liever een focus legt op het kunnen delen van zorgen met medeopvoeders.

Invulling van de bijeenkomsten

Over de aanwezigheid van een professional tijdens de bijeenkomsten waren drie opvoeders het grotendeels eens; zij zagen de aanwezigheid van een professional niet als een positieve aanvulling. R4 (moeder 62 jaar, niet deelgenomen aan Wij Ouders) zei hierover het volgende: "Dus dat de stap is, onder ouders is dat nog wel kleiner. (...) Als je dan naar zo'n begeleider gaat dan wordt er misschien gelijk zo'n stempel op gelegd en misschien is dit dan de voorzichtige stap en dan de grotere stap." Daarnaast was zij door de aanwezigheid van een professional bang voor terughoudendheid van opvoeders in het delen van hun problemen. Een andere opvoeder was ook minder positief over de aanwezigheid van een professional. Zij was van mening dat opvoeders, door enkel contact te hebben met medeopvoeders, kunnen leren dat problemen die zij ervaren misschien wel heel gewoon zijn en zij niet direct professionele hulp nodig hebben. Eén opvoeder zag echter wel iets positiefs aan de aanwezigheid van een professional. De hulp van een professional kan volgens haar nuttig zijn om een (mede)opvoeder direct door te kunnen verwijzen naar professionele hulp. Een andere respondent was ook deels positief over de betrokkenheid van een professional van school, maar zag deze functie eerder vervuld worden door een pedagoog of iemand van een consultatiebureau. De leerkracht was volgens haar minder geschikt, aangezien deze al genoeg andere werkzaamheden heeft.

Wat betreft de invulling van de bijeenkomsten opperde één opvoeder het idee om kinderen erbij te betrekken, door hen bijvoorbeeld een tentoonstelling te laten maken. Ook was zij van mening dat het belangrijk is om opvoeders opvoedingsvragen in te laten brengen en hen hiermee te stimuleren deel te nemen, maar dit wel onder een vast thema te plaatsen. Het was voor een andere opvoeder daarbij erg van belang dat de vrijblijvendheid wordt gewaarborgd en dat er geen druk op opvoeders moet komen te staan om aanwezig te zijn.

Tijdstip

Het Zweedse initiatief geeft de mogelijkheid om dagelijks bijeenkomsten bij te wonen. Een aantal opvoeders gaven aan dat deze frequentie van bijeenkomsten bijwonen te hoog is. Zo heeft één opvoeder niet de behoefte om dagelijks met medeopvoeders in gesprek te gaan. Twee andere respondenten deelden deze mening. Bovendien zijn volgens meerdere opvoeders dagelijkse bijeenkomsten in de ochtend niet realistisch vanwege werk of andere verplichtingen. Echter gaf R5 (moeder van 63 jaar, niet deelgenomen aan Wij Ouders) een reden om de bijeenkomsten juist wel dagelijks te laten plaatsvinden: "Maar tegelijkertijd denk ik, in achterstandswijken, zoals in O. waar ik heb gewerkt, daar zou dit een hele goede manier zijn. Elke dag, juist elke dag."

Dagelijkse bijeenkomsten lijken haar goed om zo de kwetsbare gezinnen in beeld te krijgen en te houden. Ze voegde hieraan toe dat dit alleen mogelijk is voor opvoeders die veel thuis zijn.

Doelgroep

Een aantal respondenten omschreven specifieke doelgroepen die volgens hun belang hebben bij de bijeenkomsten om onderling oudercontact te creëren. Ze benoemden dat voornamelijk opvoeders van basisscholen met een grote culturele diversiteit belang hebben bij de bijeenkomsten. Door op deze scholen de bijeenkomsten aan te bieden, kan er begrip worden gecreëerd tussen opvoeders van verschillende culturen. Dit is volgens een respondent voornamelijk van belang omdat er tussen opvoeders vaak sprake is van misvattingen over verschillende culturele gewoontes. Volgens één opvoeder leveren de bijeenkomsten voornamelijk iets op voor opvoeders die niet weten waar ze terecht kunnen voor hulp bij opvoeding, terwijl juist deze opvoeders hier volgens haar de meeste behoefte aan hebben. Hierop aansluitend zag een respondent opvoeders met een klein sociaal netwerk en opvoeders in een ingewikkelde situatie die veel ondersteuning nodig hebben als geschikte doelgroep. Zij was van mening dat kwetsbare opvoeders elkaar sterker kunnen maken, omdat ze ervaringen met hetzelfde probleem kunnen delen. Alle respondenten benoemden dat ze met opvoedvragen of problemen in het verleden naar vrienden of collega's toe stapten. Wanneer opvoeders dit niet kunnen, zijn dit volgens een respondent juist de opvoeders die belang hebben bij de opvoedingsondersteuning in de vorm van bijeenkomsten.

Conclusie

Huidig onderzoek heeft in kaart gebracht wat de zienswijze is van Nederlandse opvoeders op de werkwijze van de ZFC. Dit onderzoek is relevant, omdat het concept van ZFC nog niet eerder is voorgelegd aan Nederlandse opvoeders. Hiermee beoogt huidig onderzoek een gat in de wetenschap te vullen en een wetenschappelijke bijdrage te leveren door Nederlandse initiatieven, gericht op onderling oudercontact, van aanbevelingen te voorzien. Middels kwalitatief onderzoek, waarbij gebruikt is gemaakt van semigestructureerde interviews onder opvoeders (n=6), is antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvraag: *"Hoe kijken Nederlandse opvoeders aan tegen de aanpak van de Zweedse Familie Centra gericht op onderling oudercontact?"*.

De basisschool wordt door opvoeders als prettige ontmoetingsplek voor informeel oudercontact ervaren (Speetjens et al., 2009). Respondenten van huidig onderzoek zien de basisschool als een laagdrempelige en bekende plek om medeopvoeders te ontmoeten. Daarnaast zien respondenten de school als een plek waar opvoeders een voorzichtige stap kunnen nemen naar opvoedingshulp. Tevens blijkt uit onderzoek dat de kans op het creëren van sociale netwerken op school groot is (RMO & RVZ, 2009). Als

voornaamste reden om deel te nemen aan bijeenkomsten noemden opvoeders het ontmoeten van medeopvoeders. Het creëren van een groter netwerk kan voor zowel opvoeders als kinderen gunstige effecten hebben op hun ontwikkeling. Doordat opvoeders terug kunnen vallen op hun sociale netwerk, ervaren zij minder stress bij het grootbrengen van hun kinderen (Durlak et al., 2007). Opvallend was dat twee opvoeders uit huidig onderzoek suggereerden om de bijeenkomsten ook te laten plaatsvinden op een andere locatie. Zij gaven hiervoor als reden dat ze het als prettig ervaren om af en toe weg te zijn uit de bekende omgeving.

Volgens de respondenten van huidig onderzoek kan deelname aan de bijeenkomsten resulteren in meer begrip tussen opvoeders, wat met name een toegevoegde waarde kan zijn op scholen met diverse culturen. Aangezien verschillende culturele gewoontes volgens de respondenten kunnen leiden tot misvattingen tussen opvoeders. Dit is in lijn met het onderzoek van Munniksmä, Flache, Verkuyten en Veenstra (2012). Uit dit onderzoek blijkt dat de culturele verschillen als belemmerend ervaren kunnen worden. Door de verschillende culturele normen bespreekbaar te maken tijdens de bijeenkomsten, lijken opvoeders de verschillende gewoontes beter te begrijpen.

Daarnaast blijkt uit verschillende bronnen dat tachtig procent van de opvoeders binnen hun sociale netwerk op zoek gaat naar antwoorden op opvoedingsvragen (Kesselring, 2016; SCP, 2011; Verbakel, 2014). Dit komt overeen met de gegevens uit huidig onderzoek. De respondenten geven aan dat ze met opvoedingsvragen het liefst naar vrienden of collega's toestappen. Deze vrienden of collega's hebben zelf ook kinderen en kampen vaak met soortgelijke vragen of herkennen de beschreven situaties van de respondenten. De opvoeders van huidig onderzoek geven aan dat het ondersteunend werkt wanneer je ontdekt dat je niet de enige bent die met een bepaald probleem worstelt. Daarnaast kan het zorgen voor verlichting van de problemen, omdat medeopvoeders deze problemen kunnen relativeren. Dit zorgt voor vermindering van stress bij het grootbrengen van hun kinderen (Kesselring et al., 2015).

Uit de literatuur blijkt dat opvoeders de behoefte hebben om opvoedingsvragen ook voor te leggen aan een beroepsprofessional (Kesselring et al., 2013; Kesselring et al., 2016). Echter zien de meeste opvoeders van huidig onderzoek de aanwezigheid van een professional tijdens de bijeenkomsten niet als een positieve aanvulling. Zij verwachten dat opvoeders zich terughoudend zullen opstellen wanneer er een professional aanwezig is en minder snel zullen deelnemen aan een bijeenkomst. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat ze angst hebben voor de professional, die wellicht het besproken probleem direct zal classificeren door er een stempel op te plakken.

Kortom, de werkwijze van de ZFC gericht op onderling oudercontact en het versterken van het sociale netwerk van opvoeders, wordt door Nederlandse opvoeders gezien als een positief initiatief. Zo zien opvoeders van huidig onderzoek de basisschool als een geschikte ontmoetingsplek. Zowel om sociale netwerken op te doen als voor het inwinnen van informatie en advies over de opvoeding. Tevens kan contact via de basisschool met medeopvoeders met verschillende culturele achtergronden resulteren in meer begrip tussen opvoeders, wat met name een toegevoegde waarde kan zijn op scholen met diverse culturen. De aanwezigheid van een professional tijdens deze bijeenkomsten wordt door de opvoeders niet als een positieve toevoeging gezien. Echter kan de hulp van een professional volgens de respondenten van huidig onderzoek wel een positief effect hebben wanneer de problemen van een medeopvoeder zo groot zijn dat zij direct doorgestuurd moeten worden naar professionele hulp.

Tegenover de positieve reacties over de ontmoetingsplek, reageerden respondenten minder positief over het tijdstip van de bijeenkomsten bij de ZFC. Het Zweedse initiatief laat de bijeenkomsten elke dag plaatsvinden in de ochtend na het wegbrengen van de kinderen. Voor opvoeders die overdag veel thuis zijn, is dit volgens respondenten een goed tijdstip. Daarentegen is dit tijdstip voor veel medeopvoeders niet haalbaar, vanwege werk of andere dagelijkse verplichtingen. De voorkeur van opvoeders binnen huidig onderzoek gaat uit naar bijeenkomsten op een later tijdstip op de dag.

Discussie

Het Zweedse ouderinitiatief, de ZFC, streeft ernaar om het sociale netwerk van opvoeders te vergroten en biedt daarnaast de mogelijkheid om opvoedvaardigheden op te doen. Nederlandse opvoeders hebben middels huidig onderzoek hun zienswijze gedeeld op de werkwijze van de ZFC. Een aantal limitaties van de huidige studie moeten worden erkend. Zo is huidig onderzoek gebaseerd op een gering aantal respondenten (n=6) met als gevolg dat het hierdoor niet extern generaliseerbaar is. Om de geldigheid van huidig onderzoek te vergroten, is het de aanbeveling om gebruik te maken van een grotere steekproef voor eventueel vervolgonderzoek. Daarnaast is er aan drie van de respondenten een hypothetische situatie voorgelegd, waarover zij hun zienswijze gedeeld hebben. Zij hebben, in tegenstelling tot de drie andere respondenten, niet daadwerkelijk deelgenomen aan het initiatief Wij Ouders. Dit schaadt de betrouwbaarheid van het onderzoek. De uitleg van de onderzoekers die aan deze respondenten gegeven is, kan het beeld over initiatieven gericht op onderling oudercontact vertekenen. Dit kan uiteindelijk ook leiden tot een mogelijke vertekening van de resultaten. Vervolgonderzoek onder een grotere steekproef, waarbij ook meerdere verschillende initiatieven betrokken worden, zou een positieve invloed kunnen hebben op de betrouwbaarheid en de generaliseerbaarheid van de onderzoeksresultaten.

De onderzoekers hebben gedurende huidig onderzoek ervaren dat het vinden van respondenten moeilijk kan zijn. De voornaamste reden hiervoor is de corona crisis geweest (Rijksoverheid, 2020). Doordat de contactpersonen van Nederlandse initiatieven tijdelijk minder contact hadden met opvoeders die aan de initiatieven deelnamen, konden de opvoeders niet of moeilijk benaderd worden voor een interview. De onderzoekers waren van plan om focusgroepen als dataverzamelingmethode te gebruiken. Hierbij wordt het interview in een groep van vijf tot tien opvoeders tegelijkertijd afgenomen waarbij de respondenten op elkaar kunnen reageren. Er werd in eerste instantie voor deze werkwijze gekozen, omdat het de onderzoekers veel informatie en 'diepte'-informatie kon opleveren door het faciliteren van onderling contact tussen de respondenten. Volgens Assema, Mesters en Kok (1992) komen respondenten los in een focusgroep en delen ze inzichten die tijdens individuele interviews niet naar voren zouden komen. Dit komt doordat zij een minder sterke focus op zichzelf voelen in vergelijking tot een één op één interview. Er wordt daarom aangeraden bij eventueel vervolgonderzoek focusgroepen als dataverzamelingmethode te gebruiken.

Afgezien van de limitaties van huidig onderzoek zijn er ook sterke punten die belicht kunnen worden. Zo is tijdens elk interview dezelfde topiclijst en hetzelfde vignet gebruikt, wat de betrouwbaarheid van dit onderzoek ondersteunt (Neuman, 2014). Ook is door het inzetten van meerdere onderzoekers, ook wel onderzoekertriangulatie genoemd, de interne validiteit vergroot. Hierdoor is er volgens Boeije (2010) minder ruimte voor persoonlijke interpretatie.

Naast aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek, zijn er ook aanbevelingen voor de praktijk. Voor Nederlandse initiatieven, welke gericht zijn op onderling oudercontact, is het aan te bevelen om de bijeenkomsten op de basisschool plaats te laten vinden. Dit is voor opvoeders een laagdrempelige en toegankelijke plek, waardoor het participeren aan bijeenkomsten gestimuleerd kan worden. Vaste en voorspelbare oudercontacten kunnen volgens de Onderwijsraad (2010) tot minder opvoedvraagstukken leiden. En zo stellen zij ook dat opvoeders die elkaar kennen, elkaar makkelijker aanspreken. Een andere locatie, zoals een buurthuis of sportclub, wordt alleen aangeraden wanneer opvoeders specifiek aangeven hier behoefte aan te hebben. Een tweede aanbeveling is om in eerste instantie geen professional in te zetten tijdens de bijeenkomsten. Het gebruik van een professional kan opvoeders afschrikken en bij hen voor terughoudendheid in het delen van problemen zorgen. Wel kan er een professional worden ingezet wanneer een bijeenkomst gericht is op informatieverstrekking over een bepaald thema waarin de professional expert is. Dit komt overeen met de insteek van de ZFC, waarbij de professional beschikbaar is, maar alleen bij gesprekken betrokken wordt wanneer de opvoeder hier specifiek naar vraagt (Lindskov, 2010). Op deze manier worden de bijeenkomsten vormgegeven op basis van de behoeften van de aanwezige

opvoeders (Abrahamsson, 2007). De laatste aanbeveling is om de bijeenkomsten op verschillende momenten op de dag te laten plaatsvinden. Er is gebleken dat veel opvoeders werken en hierdoor niet aanwezig kunnen zijn bij een bijeenkomst wanneer deze overdag plaatsvindt, terwijl zij juist graag vaker zouden willen participeren. Door de bijeenkomsten te verdelen over verschillende tijdstippen als de ochtend, middag en avond wordt er voor alle opvoeders een mogelijkheid geboden om aanwezig te zijn.

Het opvoeden van kinderen gaat nou eenmaal met vallen en opstaan en elke opvoeder maakt wel eens een opvoedsituatie mee waarbij hij niet weet wat hij moet doen. Zelfs Micha de Winter, hoogleraar in de pedagogiek, beschrijft de opvoeding niet als een sprookje, maar noemt dit zelfs een conflict: "Opvoeden is per definitie een conflict... Dus ga de strijd aan met je kinderen!" (De Winter, 2015). Zoek hiervoor contact met medeopvoeders en praat en lach over de dingen die jullie meemaken!

Referenties

- Abrahamsson, A. (2007). Uncovering tensions in an intersectoral organization. A mutual exploration among frontline workers. In C. Aili, L. E. Nilsson, L. G. Svensson & P. Denicolo (Eds.), *In tension between organization and profession. Professionals in Nordic Public Service* (247-260). Lund, Sweden: Nordic Academic Press.
- Alexander, C. S., & Becker, H. J. (1978). The Use of Vignettes in Survey Research. *The Public Opinion Quarterly*, 42, 92-104.
- Atzmüller, C., & Steiner, P. M. (2010). Experimental Vignette Studies in Survey Research. *Methodology*, 6, 128-138. doi:10.1027/1614-2241/a000014
- Assema, P., Mesters, I., & Kok, G. (1992). Het focusgroep-interview: een stappenplan. *T. Soc. Gezondheidsz.*, 70, 431-437. Verkregen van https://www.researchgate.net/profile/Ilse_Mesters/publication/313752237_Het_focusgroep-interview_een_stappenplan/links/58c11a7992851c2adfee786b/Het-focusgroep-interview-een-stappenplan.pdf
- Baarda, D. B., & Van der Hulst, M. (2017). *Basisboek Interviewen*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Boeije, H. (2010). *Analysis in qualitative research*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32, 513-531.
- Bucx, F., & De Roos, S. (2011). Opvoeden in Nederland. In F. Bucx (Eds.), *Gezinsrapport 2011. Een portret van het gezinsleven in Nederland* (pp. 152-179). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Committee for Public Health. (2009). *Swedish Family Centres*. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Familycentre.pdf>
- Daro, D., & Dodge, K. A. (2009). Creating Community Responsibility for Child Protection: Possibilities and Challenges. *The Future of Children*, 19, 67-93. doi:10.1353/foc.0.0030
- Durlak, J. A., Taylor, R. D., Kawashima, K., Pachan, M. K., DuPre, E. P., Celio, C. I., Weissberg, R. P. (2007). Effects of positive youth development programs on

- school, family, and community systems. *Am J Community Psychol*, 39, 269-286.
doi:10.1007/s10464-007-9112-5
- Van Egten, C., Zeijl, E., Hoog, S. de, Nankoe, C. & Petronia, E. (2008). *Gezinnen van de toekomst: Opvoeding en Opvoedingsondersteuning*. Den Haag: E-Quality.
- Gorissen, W. (2017). *Samen lerend doen wat werkt. Een nieuwe kijk op evidence-based practice in zorg en welzijn voor jeugdigen en gezinnen*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Hilhorst, P., & Zonneveld, M. (2013). *De gewoonste zaak van de wereld. Radicaal kiezen voor de pedagogische civil society*. Den Haag: Raad voor de Maatschappelijke Ontwikkeling.
- Houtman, I., Steenbeek, R., Van Zwieten, M., & Andriessen, S. (2013). *Verklaring stijging WIA-instroom vanuit werkgeversperspectief: een vignettenstudie*. Delft: TNO.
- Ince, D., & Udo, N. (2018). *Opvoedsteun. Wat werkt?* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Jago, R., Fox, K. R., Page, A. S., Brockman, R., & Thompson, J. T. (2009). Development of scales to assess children's perceptions of friend and parental influences on physical activity. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 6, 67. doi:10.1186/1479-5868-6-67
- Jenkins, N., Bloor, M., Fischer, J., Berney, L., & Neale, J. (2010). Putting it in context: the use of vignettes in qualitative interviewing. *Qualitative Research*, 10, 175-198. doi:10.1177/1468794109356737
- Johnson, G. M. (2010). Internet Use and Child Development: The Techno-Microsystem. *Australian Journal of Educational and Developmental Psychology*, 10, 32-43.
doi:10.21432/T2CP4T
- Kesselring, M. (2016). *Partners in parenting. A study on shared childrearing responsibilities between parents and nonparental adults*. Enschede: Ipskamp drukkers.

- Kesselring, M., De Winter, M., Horjus, B., & Van Yperen, T. (2013). Allemaal opvoeders in de pedagogische civil society. Naar een theoretisch raamwerk van een ander paradigma voor opgroeien en opvoeden. *Pedagogiek*, *33*, 5-20. Verkregen van <https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/342106/Kesselring.pdf>
- Kesselring, M., De Winter, M., Van Yperen, T., & Horjus, B. (2015). De pedagogische civil society in praktijk: Een studie naar de effecten van de activiteiten binnen het programma Allemaal Opvoeders. *Pedagogiek*, *35*, 263-284.
doi:<https://doi.org/10.5117/PED2015.3.KESS>
- Lindskov, C. (2010). Family centre practice and modernity. A qualitative study from sweden. *Doctoral Thesis*. Kristianstad, Zweden.
- Migchelbrink, F. (2014). *Handboek praktijkgericht onderzoek. Zorg, welzijn, wonen en werken*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Morling, B. (2018). *Research methods*. New York: W. W. Norton & Company.
- Naber, P., Smallegange, E., & van Dongen, S. (2018). Waarom ouders deelnemen aan professionele opvoedingsondersteuning. Participatie van ouders in Triple P Tieners. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, *27*, 24-47.
doi:<http://doi.org/10.18352/jsi.559>
- Neuman, W. L. (2014). *Understanding Research*. New York: Pearson Education.
- Noble, H., & Mitchell, G. (2016). What is grounded theory? *Evidence-Based Nursing*, *19*, 34-35. doi:[10.1136/eb-2016-102306](https://doi.org/10.1136/eb-2016-102306)
- Novic, G. (2008). Is there a bias against telephone interviews in qualitative research? *Research in Nursing & Health*, *31*, 391-398. doi:[10.1002/nur.20259](https://doi.org/10.1002/nur.20259)
- NVivo (Versie 12) [Computer Software]. (2019). Verkregen van <https://myworkplace.uu.nl/>
- Onderwijsraad. (2010). Onderling contact tussen ouders goed voor school. *Kadernieuws*, *7*. Verkregen van <https://www.avs.nl/artikelen/onderlingcontacttussenoudersgoedvoorschool>

Reichertz, J. (2007). Abduction: the logic of discovery of Grounded Theory. In A. Bryant, & K. Charmaz (Eds.), *The SAGE handbook of Grounded Theory* (pp. 214-228). London: SAGE Publications.

Rijksoverheid (2020). Coronavirus COVID-19. Verkregen van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19>

RMO & RVZ. (2009). *Investeren rondom kinderen*. Den Haag: Raad voor de Maatschappelijk Ontwikkeling.

Schaubroeck, K. (2010). *Een verpletterend gevoel van verantwoordelijkheid*. Amsterdam: Uitgeverij De Geus.

Schoenberg, N., & Ravdal, H. (2000). Using Vignettes in Awareness and Attitudinal Research. *International Journal of Social Research Methodology*, 3, 63-74.

Smith, E. M. (2005) Telephone interviewing in healthcare research: A summary of the evidence. *Nurse Researcher*, 12, 32-41. doi:10.7748/nr2005.01.12.3.32.c5946

Snijders, J. (2006). *Ouders en hun behoefte aan opvoedingsondersteuning*. Ede: Nederlands Instituut voor Gezondheidszorg en Welzijn.

Sociaal en Cultureel Planbureau. (2013). *Terecht in de jeugdzorg*. Verkregen van https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2013/Terecht_in_de_jeugdzorg

Speetjens, P., Van der Linden, D., & Goossens, F. (2009). *Kennis over opvoeden. De vragen van ouders, het aanbod van de overheid en de mogelijkheden van de markt*. Utrecht: Trimbos Instituut.

Thompson, J. L., Jago, R., Brockman, R., Cartwright, K., Page, A., & Fox, K. R. (2009). Physically active families – de-bunking the myth? A qualitative study of family participation in physical activity. *Child Care Health and Development*, 32, 265-274. doi:10.1111/j.1365-2214.2009.01051.x

Verbakel, E. (2014). Toenemende publieke steun voor meer eigen verantwoordelijkheid in de zorg? *Bestuurswetenschappen*, 68, 3-23. doi:10.5553/Bw/016571942014068003002

Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek? Praktijkboek voor methoden en technieken*.

Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

De Vries, S. (2011). *Social Support and Organisation in Swedish Family Centres and Dutch Youth and Family Centres. The role of professionals and organisations.*

Master Thesis. Utrecht

Wainwright, M., & Russell, A. (2010). Using NVivo audio-coding: Practical, sensorial and epistemological considerations. *Social Research Update*, 60, 1-3. Verkregen van <https://search.proquest.com/openview/4f4a93c112911eef4cdef8c3ae117204/1?pq-origsite=gscholar&cbl=366254>

Windhorst, D. A., Fang, Y., Fierloos, I. N., Crone, M. R., Van Mourik, K., Jonkman, H., . . . Raat, H. (2019). Evaluation of effectiveness of (elements of) parenting support in daily practice of preventive youth health care; Design of a naturalistic effect evaluation in 'CIKEO' (consortium integration knowledge promotion effectiveness of parenting interventions). *BMC Public Health*, 19. doi:org/10.1186/s12889-019-7785-y

De Winter, M. (2012). *Socialization and Civil Society: How parents, teachers and others could foster a democratic way of life*. Rotterdam: SensePublisher.

De Winter, M. (2015). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

De Winter, M., Koops, W., Levering B., & Pieper, M. (2008). *Opvoeding als spiegel van de beschaving*. Amsterdam: SWP.

Bijlage 1. Topiclijst en verantwoording

Topic	Vraag
1. Inleiding/achtergrondinformatie	
Uitleg onderzoek, toestemming opname	1a Bedanken voor tijd 1b Uitleg onderzoek <ul style="list-style-type: none"> - Pedagogische civil society - Onderzoek naar passende initiatieven - Onderzoek naar behoeftes van deelnemende opvoeders 1c Anonimiteit benoemen <ul style="list-style-type: none"> - Irrelevante persoonlijke info wordt niet vermeld - Namen worden vervangen 1d Toestemming vragen opname en start opname 1e Respondent mondeling toestemming laten geven
Achtergrond	1f Zou u willen vertellen wat uw leeftijd is, waar u woont en hoeveel kinderen u heeft?
2. Oorzaak	
Initiatief	2a Aan welk initiatief heeft u deelgenomen? 2b Hoe en waar vonden de initiatieven plaats? 2c Waarom nam u deel aan dit initiatief? 2d Had u vooraf aan de interventie vragen omtrent de opvoeding? <ul style="list-style-type: none"> - Zo ja, wat voor vragen omtrent opvoeding had u vooraf aan het initiatief? - Zo nee, wat waren uw redenen om deel te nemen aan dit initiatief? 2e Waar of naar wie ging u vóór deelname aan het initiatief heen met vragen over opvoeding?
3. Verwachtingen	
Initiatief	3a Met welk doel ging u naar het initiatief? <ul style="list-style-type: none"> - Ging u er heen om antwoord te krijgen op opvoedvragen of vanwege het contact met medeopvoeders? 3b Wat was het doel van het initiatief zelf? <ul style="list-style-type: none"> - Was het initiatief er voor praktische tips, om je verhaal kwijt te kunnen of voor het leggen van contacten?
4. Werkwijze	
Initiatief	4a Hoe vaak heeft u deelgenomen aan de bijeenkomsten? 4b Hoe zag een bijeenkomst eruit? <ul style="list-style-type: none"> - Hoe lang duurde een bijeenkomst? - Hoeveel opvoeders waren er aanwezig?

	<ul style="list-style-type: none"> - Wat was uw inbreng tijdens de bijeenkomsten? <p>4c Wat heeft u uit het initiatief gehaald?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat vindt u positief/negatief aan het initiatief? <p>4d Heeft u antwoord gekregen op al uw vragen die u vooraf had?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zo ja, hoe hebt u deze antwoorden verkregen? - Zo nee, wat is de reden hiervan? (niet aan bod gekomen of niet passend bij initiatief)
5. Vignette laten lezen of voorlezen	
Casus	<p>5a Kunt u beschrijven wat u leest/hoort in deze situatie?</p> <p>5b Wat valt u op aan de situatie/werkwijze? En waarom?</p> <p>5c Wat vindt u van deze werkwijze?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat vindt u positief/negatief aan de werkwijze? <p>5d Ziet u iets terug van deze werkwijze in het initiatief die u gevolgd heeft?</p> <p>5e Wat had u graag willen zien uit deze werkwijze tijdens uw bijeenkomsten van het initiatief?</p> <p>5f Wat vindt u van de ontmoetingsplek?</p>
6. Afsluiting	
Wensvraag	6a Wat zou u willen veranderen aan het initiatief waaraan u heeft deelgenomen?
Navraag	<p>6b Is er nog iets dat u graag kwijt wil over het onderwerp?</p> <p>6c Danken voor tijd en deelname.</p> <p>6d Vragen of deze persoon het onderzoek naderhand zou willen ontvangen.</p>

Topic	Wetenschappelijke verantwoording
1. Inleiding/achtergrondinformatie	
1b	<p><i>Pedagogische Civil Society</i></p> <p>De pedagogische civil society is de omgeving waarin opvoeders en medeopvoeders samenwerken aan het grootbrengen van hun kinderen (De Winter, Koops, Levering, & Pieper, 2008). Het informele contact met medeopvoeders stellen opvoeders erg op prijs (Speetjens et al., 2009) en opvoeders wenden zich voor advies het liefst tot hun sociale omgeving (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2013).</p> <p>Er zijn interventies die zich richten op deze pedagogische civil society welke zich inzetten voor het verkrijgen van informele opvoedingsondersteuning. In huidig onderzoek doen wij onderzoek naar deze interventies. Een voorbeeld van zo'n initiatief is X. In huidig onderzoek worden</p>

	opvoeders bevestigd over hun ervaringen van bijeenkomsten van zo'n initiatief. Het gaat hierbij niet om juiste of onjuiste antwoorden, maar om de ervaringen van de opvoeders.
1f	<p>In het interview wordt er gevraagd naar de leeftijd en woonplaats van de respondent. Dit is van belang op de resultaten in kaart te kunnen brengen en om de resultaten goed te kunnen vergelijken.</p> <p>Ook wordt er naar de leeftijd van de kinderen van de respondent gevraagd. Deze gegevens zijn ook van belang voor de resultaten. Opvoedingsondersteuning vindt voornamelijk plaats bij opvoeders van jonge kinderen omdat deze initiatieven effectiever zijn dan interventies voor opvoeders van oudere kinderen (Ince & Udo, 2018). Ook zijn er meer opvoeders van jonge kinderen die zich zorgen maken dan opvoeders van oudere kinderen en zoeken opvoeders van jonge kinderen vaker hulp (Snijders, 2006).</p>
2. Oorzaak	
2c	Het is voor huidig onderzoek van belang om te weten wat de aanleiding is van opvoeders om deel te nemen aan een initiatief. De aanleidingen kunnen namelijk nogal uiteen lopen. Uit het onderzoek van Snijders (2006) blijkt dat opvoeders aan initiatieven deelnemen voor het inwinnen van informatie en advies, maar ook praktische hulp of emotionele steun. Door de respondenten naar hun redenen te vragen, kunnen wij de resultaten van huidig onderzoek goed in kaart brengen en vergelijken.
2d	Vragen en aanbod moet bij elkaar aanpassen. Maar ook zijn er soms onderwerpen waar opvoeders geen vragen over lijken te hebben, terwijl uit onderzoek blijkt dat opvoeders soms uitgaan van een verkeerde veronderstelling (Speetjens et al., 2009). Het is daarom ook goed om aan de respondenten te vragen waarom zij deelnamen aan het initiatief en of zij ook daadwerkelijk vragen hadden vooraf. Opvoeders hoeven namelijk niet direct vragen te hebben die direct passen bij het initiatief. Ze zouden ook andere beweegredenen kunnen hebben om deel te nemen zoals interesse of gezonde twijfel (Snijders, 2006).
2e	Aan de respondenten wordt gevraagd waar ze voor hun deelname aan het initiatief heengingen met hun vragen. Uit onderzoek blijkt dat opvoeders in eerste instantie veelal op zoek gaan naar antwoorden binnen formele vormen van opvoedingsondersteuning. Maar hier lijkt vaak een mismatch plaats te vinden (Speetjens et al., 2009). Door opvoeders dit te vragen, verkrijgen wij de informatie over hoe opvoeders op zoek gaan naar hulp en waar zij dit verkrijgen. Dit is van belang om de resultaten van huidig onderzoek in kaart te kunnen brengen.

3. Verwachtingen	
3a/b	De vragen rondom het doel van het initiatief worden gesteld om een beeld te vormen van het initiatief. Zo kan er worden gekeken of het initiatief past bij de verwachte opvoedingsondersteuning. Dat het initiatief goed aansluit bij de verwachtingen van opvoeders en hun opvoedingsvragen, is een belangrijke factor om de juiste opvoedingsondersteuning te kunnen bieden (Ince & Udo, 2018).
4. Werkwijze	
4a/4b	Er wordt gevraagd naar het aantal deelgenomen bijeenkomsten en naar de inbreng van de opvoeders zelf. Voor huidig onderzoek is dit van belang om dit in kaart te kunnen brengen. Daarnaast laat onderzoek zien dat dit invloed heeft op de effectiviteit van een initiatief. Dit geldt voor zowel het aantal keren dat de opvoeders hebben geparticipeerd als de inzet van de opvoeders zelf (Naber, Smallegange, & Van Dongen, 2018).
4c/4d/4e	In het interview worden respondenten gevraagd hoe de bijeenkomsten eruit zagen en of het initiatief goed aansluit bij de problemen die opvoeders ervaren. Dit is namelijk een factor om de juiste opvoedingsondersteuning te kunnen bieden (Ince & Udo, 2018).
4c/4d	Aan de respondenten wordt gevraagd of alle vragen zijn beantwoord om inzicht te krijgen in of het initiatief aansluit bij de verwachtingen. Uit onderzoek blijkt dat er soms sprake is van een mismatch tussen vraag en aanbod (Speetjens et al., 2009). Ook wordt opvoeders gevraagd naar wat hun deelname heeft opgeleverd. Er kunnen onderwerpen zijn waar opvoeders geen vragen over lijken te hebben terwijl uit onderzoek blijkt dat opvoeders soms uitgaan van een verkeerde veronderstelling. Zo kan een initiatief iets anders opleveren dan opvoeders in eerste instantie hadden verwacht (Speetjens et al., 2009).
5. Vignette laten lezen of voorlezen	
5	Tijdens het interview wordt gebruik gemaakt van een vignet waarin een situatie wordt beschreven. Een vignet is een casus waarin kenmerken van het onderzoeksconcept naar voren komen (Houtman, Steenbeek, Van Zwieten & Andriessen, 2013). De respondent wordt gevraagd hierop te reageren. Omdat vignetten volgens Jenkins, Bloor, Fischer, Berney en Neale (2010) geschikt zijn om data over overtuigingen, -normen en -waarden te verzamelen, sluit dit aan bij het huidige onderzoek omdat dit zich richtte op de meningen van de respondenten. Ook maken vignetten het mogelijk om meerdere factoren tegelijk te benadrukken die ervoor zorgen dat de respondent een realistisch beeld neer kan zetten (Atzmüller & Steiner, 2010). Er zouden andere

	factoren worden benadrukt dan tijdens de rest van het interview, wat ervoor zorgt dat het andere reacties van de respondenten uitlokt die niet tijdens de interviewvragen naar voren komen (Jackson, Harrison, Swinburn, & Lawrence, 2015).
6. Afsluiting	
6a	Volgens Gorissen (2017) is er nog meer wetenschappelijk onderzoek nodig om uitspraken te kunnen doen over de werkzaamheid van initiatieven. Door de respondenten te vragen naar eventueel missende elementen, hopen we tot het antwoord te komen wat bij zou kunnen dragen aan de werkzaamheden van de initiatieven.

Bijlage 2. Vignet

Moeder Anna heeft een dochtertje van 4 jaar oud, Sara. Ze wonen in Zweden. Anna brengt Sara elke ochtend naar school. Nadat Sara in de klas zit, gaat Anna naar de andere ouders, welke zich verzamelen in een aparte ruimte in de school. Vaak zijn het dezelfde ouders die ze daar ziet, ook een aantal uit de klas van Sara. De ouders komen bij elkaar om te praten over ervaringen en adviezen die ze graag delen over de opvoeding. Zelf loopt Anna vaak tegen het probleem aan dat haar dochter boos wordt nadat één van de ouders haar even op haar plek zetten. Wanneer ze boos wordt, kunnen haar ouders haar maar moeilijk weer rustig krijgen en gaat deze boosheid vaak over tot schreeuwen en slaan. Het lijkt soms wel een woede-uitbarsting. De ouders weten niet goed hoe ze ermee om moeten gaan. Ze hebben al wel eens hulp gezocht via de huisarts, waarna ze zijn doorgestuurd naar een gezinsbegeleider. Ze hebben daar wel wat tips meegekregen die helpen maar alsnog weten Sara haar ouders nog niet altijd hoe ze om moeten gaan met haar boosheid. Gelukkig zijn er meer ouders die dit soort problemen ervaren en dit maakt het makkelijker om erover te praten. Ook zijn er ouders die andere vragen hebben over de opvoeding, waar Anna soms ook ervaring mee heeft en deze ouders advies kan bieden. Elke ochtend is er ruimte voor deze ontmoetingen. Ook is er elke ochtend iemand van het schoolteam aanwezig aan wie ouders ook vragen kunnen stellen. Soms is dit de schoolleider, een leerkracht die op dat moment geen klas heeft of een intern begeleider.